

Дата: 01.11.2023р.   Урок: Мистецтво   Клас: 8-А

Тема. Мистецькі перлини Візантії та Київської держави (продовження).

Мета: виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток мистецьких художніх інтересів, естетичних потреб; формування системи мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв; розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації; розвиток художніх мистецьких здібностей, креативного мислення, творчого потенціалу; формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.

Хід уроку

Перегляд відеоуроку за посиланням <https://youtu.be/ieaHWVk32O4> .

1. Організаційний момент. Привітання.

2. Актуалізація опорних знань учнів .

- Назвіть ознаки візантійського стилю в архітектурі та монументальному живописі.
- Поясніть термін «синтез мистецтв» на прикладі двох шедеврів — соборів Св. Софії в Стамбулі та Києві. Які види мистецтв у них поєднано?
- Розкажіть про особливості церковної музики Візантії та Київської держави.

3. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

Демонстрація навчальної презентації.

Яку музику слухали та виконували наші предки?

Розмаїття культури Київської Русі

зумовлено продовженням традицій
Східно - слов'янської культури, запозиченням
європейських придворно - світських
традицій і наслідуванням візантійської культури. У II
половині X ст. —
XI ст. одне з чільних місць у Європі посіла давньоруська
держава зі столицею у Києві, що у X—XI ст.
перетворився на один із найбільших культурних і
політичних центрів. Тут розвивалася писемність,
закладалися підвалини науки
й освіти, утворювалися осередки самобутньої культури,
зокрема музичної. Своїм
корінням українські народні музичні інструменти
скажуть часів Київської Русі

Найбільший скарб української музичної культури — народна пісня

Український музичний фольклор, що містив безліч
пісень, танців, обрядових пісень, збагачився новим
жанром — билинами, у яких оспівано героїв
захисників рідної землі: князів, богатирів. Київська Русь
відзначалася також розвитком професійної музики —
церковної, що розквітла після прийняття
християнства (988), та музики княжого двору, при
якому утримували гуслирів і співаків.

Упродовж середньовічної доби одночасно
співіснували два типи музики — **народна і церковна**,
що вирізнялися засобами художньої виразності.
Інструментарій був багатий і різноманітний: духові
інструменти (сурми, роги, труби, сопілки, окарини,
кувкли, волинки, жалійки), а також ударні (бубни,
накри, тилчмбас, тарілки, дзвіночки)

Разом зі стародавніми обрядовими піснями виник
новий фольклорний жанр — билини

У билинах оспівують героїв захисників рідної
землі: князів, богатирів із народу, наприклад,
Іллі Муромця. Спів легендарного Бояна та
його гра на гусях описані у
«Слові о полку Ігоревім»

Уведення християнства у 988 р. Зумовило утвердження Києво-Печерського монастиря як осередку розвитку хорового церковного співу. Як свідчать літописи, у Києві виникла одна з перших на Русі співоча школа — так званий «двір домостиків», які були водночас співаками-солістами, регентами й учителями співу

ПРИГАДЛЕМО!

Основою християнського богослужіння став знаменний розспів, а провідним жанром — літургія.

У давньоруських рукописних книгах розспіви записували не нотами, а «знаменами» («креслами»). Однотактний ахателічний спів збагачувався і згодом перетворювався на розспіви багатотактні.

Граємо на бандурі. Тобі сподобається

[bandura.ukrzen.in.ua/826411ac482-c81817e9a0d3e-0b07e8527b100eX004U304gKCFuamG0De](https://bandura.ukrzen.in.ua/)

Граємо на бандурі

<https://bandura.ukrzen.in.ua>.

Церковного співу у Візантії та у Київській Русі навчали

педагоги — домостики

Про жанрове розмаїття музичної культури Київської Русі свідчать фрески Софії Київської (XI ст.). На одній із них зображено музику-соліста, виконавця на скрипкоподібному струнному смичковому інструменті. Зображений спосіб гри, тип обличчя та одяг (частково) свідчать про слов'янське походження музики. Одяг та інструменти групи музик, зображених на другій фресці, дозволяють припустити, що серед них є іноземні виконавці, можливо візантійські.

У музичному побуті княжого двору поширюється мистецтво народних співців — сказителів вилин і пісень, музик і фокусників-скоморохів, а також заморських музик. Особливе місце посідали співці-дружинники: аккомпануючи собі на гуслях, вони славили подвиги князів та їхньої раті, підносили бойовий дух, згадували героїчні події минулого.

Історія славетного Києва надихнула Івана Федоровича Карабиця на створення опери-ораторії «Київські фрески», присвяченої 1500 річчю Києва

Композитор згадував: «Мені хотілося в автентично-симфонічних фресках про Київ створити образ столиці України не тільки в історично-хронологічному аспекті від своєї давнини до сучасності, щоб на сторінках цієї своєрідної музичної книги показати людину як головну силу національного руху, дух і високі морально-етичні якості, витоки, яких ідуть із глибин нашої духовності, історії»

<https://www.youtube.com/watch?v=PL8rtaRvdeB7&list=PL11HmssuJmssu1K7e1a>

До найвищих художніх здобутків Київської держави належить іконопис

Творів цього виду станкового живопису збереглося дуже мало. Із початком християнізації Русі привозили ікони візантійських майстрів, зокрема, відому Вишгородську Богоматір. Вона зберігалася в резиденції київських князів у Вишгороді й звідти була вивезена під час варварських набігів на Київ

ВІЗАНТІЙСЬКИЙ ІКОНОПИС

Перевага духовного над матеріальним, релігійного над світським у візантійському мистецтві зумовила вироблення нового стилю в написанні зображень. Його найважливішою особливістю стала відмова від об'ємності, яка була властива античному реалістичному мистецтву

«Взгорання Немовляти».

У Візантійській імперії цей образ вважався давньою чудотворною

Послухайте та виконайте пісню «Києве мій». Музика І. Шамо, вірші Д. Луценка <https://youtu.be/1i1Imo-a12s>.

[illegible]

6. Домашнє завдання. Створіть відео або презентацію підібравши ряд ілюстрацій до пісні «Києве мій». Свою роботу надішліть на платформу HUMAN або на електронну адресу вчителя ndubacinskaa1@gmail.com.

Рефлексія